

Till Sveriges kvinnor!

Det går i våra dagar en mäktig rörelse genom hela den civiliserade världen. Liksom krafvet på broderskap mellan olika samhällsklasser vid det förra sekelslutet genljöd med en sådan makt, att det i väsentlig grad präglat hela vår moderna samhällsutveckling, så höres vid slutet af detta århundrade i alla civiliserade länder kraftiga maningar till att söka förverkliga ett broderskap äfven mellan nationerna. Den moderna freds rörelsen räknar inom alla samhällsklasser uti alla nationer hänförelse och nitiska förkämpar. Särskildt ha kvinnorna nästan öfverallt ägnat fredssträfvandet sin varma medkänsla och sitt kraftiga stöd. Ett föga hedrande rum bland dem, som arbeta för bestående fred mellan folken, intaga Sveriges kvinnor, hvilka hittills — med få undantag — helt och hållet undandragit sig att verksamt deltaga åtminstone i den organiserade freds rörelsen. På alla fredskongresser — utom en — hafva de varit oreprresenterade, och de uppmaningar att deltaga i det internationella fredsarbetet, som från kvinnor i andra länder riktats till dem, hafva lämnats obesvarade. I utlandets press har man också sett de svenska kvinnorna, med afseende på intresse för fredssaken, jämnställas med — de turkiska.

Är då den svenska kvinnan mindre varmhjärtad, mindre mäktig af hänförelse för en ny och stor tanke, mindre redo till arbete och offer för ett högt och ädelt mål än kvinnorna i andra länder? Eller är det en falsk uppfattning af krigets innebörd och okunnighet om freds rörelsens mål och medel, som hittills gjort henne till en passiv åskådare eller måhända motståndare till sträfvandet för nationernas brödraskap?

Kriget är icke ett nödvändigt ondt.

Kriget prisgifver hemmen åt sköfling, den andliga och materiella kulturen åt undergång samt hundratusenden af makar,

fäder och söner åt gränslösa lidanden och förtidig död. Men kriget är icke blott en fruktansvärd olycka, det är en ännu större orättfärdighet. Det står ock i den oförsonligaste motsats till den kristna lära, hvars stiftare bär namnet »fridsfurste», hvars första budskap hette: »Frid på jorden!» och hvars anda är kärlek.

Men om också de flesta i våra dagar erkänna kriget såsom ett ondt, förklara de dock ofta samtidigt, att detta onda icke kan undvikas. Mot fredsidéns målsmän invända de: »att kriget är det enda medlet att slita nationernas tvister, att krigsrustningar äro den enda möjligheten att värna ett älskadt fosterlands trygghet och ära samt att tanken på bestående fred mellan folken är en utopi.»

Kriget är *icke* det enda medlet att slita nationernas tvister, det är såsom sådant icke ens af tillfyllestgörande verkan. Utgången af ett krig afgör nämligen ej, på hvilken sida rätten är, det visar blott, hvilken af de tvistande makterna som har till sitt förfogande de flesta och bäst öfvade soldaterna, de i sitt fack skickligaste militära ledarne, de nyaste och mest mördande krigsredskapen. I stället för att varaktigt slita tvisten lämnar kriget alltså i själfva verket tvistefrågan fortfarande öppen; i stället för att minska den fientliga stämningen mellan folken uppväcker det endast ökadt hat och ökad bitterhet, till hvilka hos den besegrade nationen komma en känsla af liden oförrätt och en längtan efter hämnd, som gärna gripa första gynnsamma tillfälle att framkalla ett nytt blodigt afgörande.

Att det gifves bättre medel att afgöra mellanfolkliga tvistefrågor, har i våra dagar upprepade gånger bevisats, då långt allvarligare meningsskiljaktigheter än de, som vid åtskilliga tillfällen fått gälla såsom tillräcklig förevändning för blodiga och långvariga krig, på ett verksamt och varaktigt sätt bilagts genom skiljedom.

Krigsrustningar äro *icke* den enda möjligheten att värna fosterlandets ära och trygghet och visa sig dessutom för detta syfte otillräckliga. Det kan nämligen ej bestridas, att de mindre och fattigare nationerna alltid med afseende å rustningarnas styrka och omfattning måste blifva underlägsna de nationer, som äga större folkmängd och större ekonomiska resurser, och alltså trots alla ansträngningar ej kunna undgå att vid ett vädjande till vapnen förr eller senare prisgifvas åt öfvermakten. Icke heller stormakterna äga i sina krigshärar ett betryggande värn för sin själfständighet, då dessa gent emot ett förbund af två eller flera andra stormakter äfven komma att stå underlägsna. Först då rätten — ej

våldet — blir skiljedomaren mellan staterna liksom mellan individerna, kunna de förra för sin tillvaro äga samma trygghet, som de senare njuta under lagars hägn.

Om krigsrustningar sålunda aldrig på ett tillfyllestgörande sätt trygga folkens självständighet, pålägga de dem i stället bördor, under hvilka de starkare svikta, de svagare äro nära att duka under. Den rustningstäflan, hvori nationerna öfverbjuda hvarandra, gör inom kort »den väpnade freden» till en lika stor olycka för mänskligheten som själfva kriget. Hvilket jättesteg framåt mot lycka och välstånd skulle däremot icke den nation taga, som för produktiva ändamål kunde taga i anspråk de summor, hvilka nu slukas af krigsrustningar, som åt ädelt och gagnande arbete kunde återbörda all den mannakraft, som nu ödes på förberedelser till krigets fruktansvärda dåd!

Tanken på bestående fred mellan folken är *icke* en utopi. Kriget har gammal häfd, och många förmena, att dess försvinnande från jorden är möjligt endast under förutsättning af människoslåktets omdaning till syndfri fullkomlighet. Sant är, att mänskligheten, innan fredstanken når sitt fulla förverkligande, torde ha att genomgå ännu någon del af sitt genom sekler förtgående utvecklingslopp, men lika visst som högre värdesättning af människolifvet, stigande aktning för den svagares rätt och ökad vördnad för kristendomens kärleksbud visat sig mäktiga att ur samhällslifvet utplåna själfhämnden, fejderna man mot man, familj mot familj, stam mot stam, landskap mot landskap — hvilka på sin tid ansågos lika outrotliga som i våra dagar någonsin kriget —, lika visst skall också den dag randas, då nationerna liksom individerna och de smärre korporationerna finna det sig värdigare att för ordnandet af sina inbördes förhållanden vädja till förnuftet och rätten än till den råa styrkan. Då skall ej längre det, som hos den enskilde stämplas såsom lågt och brottsligt, anses såsom stort och ärofyllt för civiliserade stater.

Och skulle väl någon sann freds- och människovän i ringaste mån slappas i sin ifver för fredsarbetet, därför att målet ej står att vinna inom den allra närmaste framtiden? Snarare borde väl medvetandet om det myckna, som måste uträttas, sporra till ökade ansträngningar.

Emellertid tyda många tecken på att just vår tid, i långt högre grad än någon föregående, är ägnad att föra fredstanken framåt. Förut omfattad af ett ringaktadt fåtal, räknar denna tanke nu bland sina anhängare många af mänsklighetens yppersta. Den lifliga anslutning, freds rörelsen i våra dagar vunnit, den varma hänförelse, hvarmed dess sträfvanden på

många håll omfattas, vittna om att vår tids människor börjat vakna till insikt om den rätta halten af krigets bragder och till medvetande af plikten att gent emot invånarne i andra länder tillämpa samma moral, hvars giltighet de erkänna, då det gäller egna landsmän. — Isolerade från hvarandra, betraktade folken hyarandra fordom såsom främlingar; de känslor af misstro och fruktan, som det okända gärna ingifver, kunde då lätt upplåga i öppen fiendskap. Men en tid, då samfärdseln mellan folken genom kommunikationsväsendets oerhörda utveckling vunnit en hittills oanad omfattning, då ärligen representanter från alla länder samlas till internationella kongresser för att diskutera gemensamma intressen och besluta om åtgärder, afsedda att främja gemensamma mål, då — slutligen — otaliga band af personlig tillgifvenhet, sympati och beundran förena individer af olika nationalitet, — en sådan tid erbjuder en jordmän, i hvilken nationalhatet ej lätt slår rot, men som är väl beredd att mottaga den sådd, hvars frukter de nutida fredsvännerna visserligen ej hoppas få skörda, men i hvars goda växt de se en borgen för kommande generationers lycka.

Ikke minst betecknande för freds rörelsens framgång är det faktum, att ingen nutida regering af sitt folk äskar nya anslag för militära ändamål utan att försäkra, att det är »för fredens betryggande», dessa offer kräfras; att icke ens freds rörelsens ifrigaste motståndare våga påyrka rustningar i annat syfte än till »försvar» mot andra makter, som också endast rusta för »försvarets» skull. »Militarismen ger i dessa fraser sin omedvetna hyllning åt sin tronföljare: den inom folken uppväxande fredstanken.»

Freds rörelsens mål.

Såsom sitt slutliga mål sätta fredsvännerna krigets fullständiga upphörande, alla nationers successiva afväpning och upprättande af skiljedomstolar för afgörande af alla mellanfolkliga tvister. Att detta ej omedelbart kan uppnås, inse de emellertid fullkomligt; vägen dit går förbi lösningen af andra mera närliggande uppgifter: rustningsraseriets begränsning, öfverflyttandet af makten att inveckla nationerna i krig från regenterna och regeringarna till parlamenten, vissa länders och områdets neutralisering m. m. Men att *rödja* vägen, som leder till dessa närmare och fjärmare mål, att nedbryta alla mötande hinder, det mäktar endast en stark internationell folkopinion; och att jorden rundt väcka och nära en sådan, det är också det sträfvande, som ligger vår tids fredsvänner närmast

om hjärtat och för hvars framgång de anlita alla lojala medel, som stå dem till buds.

Hvad kvinnorna kunna göra för fredssaken.

Då en kraftig folkvilja *mot* kriget och *för* freden är villkoret för fredssträfvaandets framgång, ligger det i öppen dag, att kvinnans inflytande för freds rörelsen är af högsta vikt, ja, rent af oundgängligt. »Folkviljans första daning sker på mödrarnas knän», och om kvinnorna med hela makten af sitt inflytande såsom mödrar stödja fredens sak, är dess seger därför viss. Med sin medfödda afsky för våldsdåd, sin naturliga medkänsla för allt som lider, är också kvinnan framför mannen skickad att väcka, vårda och värna fredstanken hos folken. Hon skulle därigenom ock på det värdigaste sätt fullfölja den kulturuppgift, som speciellt är hennes, den att göra mildhet, godhet och kärlek till ledande makter inom mänskligheten.

Kvinnan har, då det gäller kriget, äfven en skuld att sona. Hon bär nämligen till icke ringa del ansvaret för att krigareyrket ännu i våra dagar omstrålas af en glans, som i mångas ögon höjer det öfver hvarje fredligt yrke. Hennes kall blifve det då ock att för en uppväxande generation ställa kriget och dess bragder i en ny och rättare belysning; att hos densamma rotfästa öfvertygelsen, att det högsta uttrycket för kärleken till fosterlandet i våra dagar ej längre är krigsbragden utan arbetet för dess fredliga utveckling; att för de unga framhålla de fredliga stordåd, som bereda människornas lycka, långt sedan det ve tystnat, som varit den krigiska hjältedatens oundvikliga följd; att lära dem förstå, att hjältemodet och själfupoffringen förtjäna att skattas lika högt, då det gäller att förfäktas, hvad man anser rätt, eller att bispringa nödställda likar, som då de på slagfältet bilda de enda ljuspunkterna mot en bakgrund af vilda lidelsers råa utbrott.

Det finnes mer än tillräckligt af det, som hos barnet eggar stridshägen och fyller dess fantasi med krigiska bilder: leksaker, som redan tidigt göra de små förtrogna med krigets mordverktyg; krigiska lekar; ungdomslitteratur, som ensidigt framhåller krigets bedrifter men förtiger dess elände; en historisk undervisning, som låter krigets hjältar träda i förgrunden, medan fredens få nöja sig med ett mer än blygsamt rum — och slutligen icke minst den lockelse, som den militära stäten i allmänhet utöfvar på barnasinnets. — Mot allt detta höfves det modern att sätta ett varmt och mäktigt inflytande.

Men det är icke blott genom kamp mot allt, som eggar stridslusten och breder ett falskt skimmer öfver kriget, som

mödrarna skola bana väg för fredstanken. »Må de i hvarje lifvets förhållande med sitt mest brännande förakt möta alla öfversitteriets, öfvermodets och råhetens kraftyttringar, alla knytnäfssegrar, men däremot med sin ömmaste smekning löna hvarje ädel sträfvan att värna en svagares rätt!» Må de göra allt för att dana karaktärer, för hvilka det kännas som en större olycka att *göra* orätt än att *lida* orätt, och för hvilka det ligger det djupaste allvar i budet att »öfvervinna det onda med det goda»!

Inom familjekretsen kan kvinnan under alla förhållanden ställa sitt inflytande i fredssakens tjänst; i samma mån som hon direkt eller medelbart äger socialt inflytande eller såsom medlem af föreningar för ett eller annat syfte har tillfälle att påverka ett flertal, vidgas området för denna hennes verksamhet.

På samma gång som hon genom eget studium af fredslitteraturens yppersta verk gör sig bättre rustad för fredsarbetet, kan hon genom att främja deras spridning åt detta arbete värfva nya krafter; genom inträde i någon af de fredsföreningar, som alla utgöra länkar i samma hela världen omfattande organisation, får hon tillfälle att deltaga i det organiserade fredsarbetet och att därvid erhålla nya impulser till fortsatt verksamhet.

Hvad som i vårt land kanske mer än något annat för kvinnorna så att säga undanskymt fredssträfvet och kommit dem att förhålla sig likgiltiga eller fientliga gentemot det samma, är den försvarsrörelse, i hvilken de på senare år tagit en så liflig del. De ha i denna sett det högsta uttrycket för sin kärlek till fosterlandet och i dess främjande det bästa medlet att värna sitt folks frihet. Blir det dem blott klart, huru lätt denna försvarsrörelse får tycke af en krigsagitation, samt huru mycket säkrare och fullständigare freds-rörelsen skall låta dem vinna det mål, till hvilket försvarsrörelsen synts dem vara den genaste vägen; då skola de förvisso ock inse, att *kvinnans* rätta värnplikt mot ett älskadt fosterland är att utså fredstankar — ej att öka dess förråd af mordredskap; att hon gör mest för fosterlandets ära — ej då hon i sina söners bröst ingjuter en nationalstolthet, som kan komma dem att mindre akta och älska sina bröder inom andra nationer — utan då hon sörjer för att de, när det gäller stora och ädla kulturuppgifter — såsom fredssträfvet — ej må höra till de efterblifne utan till dem, som gå i spetsen.

EMILIA BROOME,
född Lothigius.

Med anslutning till den uppfattning, som här ofvan framställt, rikta vi undertecknade härmed till Sveriges kvinnor inom alla samhällsklasser en allvarlig maning att kraftigt stödja och verksamt deltaga i arbetet för freden.

Gustafva Adelsköld, f. Brolin.	Anna Andersson, f. Bergenstråhle.	Maria Arcadius, f. Herrström.
Nanna Bendixson, f. Söhlman.	Kristina Borg, f. Jönsson.	S. Boström, f. Tersmeden.
Ellen Bratt, f. Wahlgren.	Ebba Böklin, f. Gellerstedt.	Frigga Carlberg, f. Lundgren.
Sophie Elkan, f. Salomon.	Evelina Fahnehjelm.	Selma Fock, f. Tengwall.
Maria Folkeson.	Olga Fåhræus, f. Björkegren.	Sofia Gumælius.
Hedvig Haglund, f. Schröder.	Ebba Hamilton, f. Åkerhielm.	Signe Hebbe.
Maria Hedlund, f. Scholander.	Hildegard Heijkenskjöld, f. von Francken.	Josefine Holmlund.
Maria Håkanson.	Ellen Key.	Anna Wahlenberg-Kjerrman.
Gertrud af Klintberg, f. Bergman.	Lilly Laurent, f. Bergstrand.	Gurli Linder, f. Pettersson.
Wilma Lindhé, f. Hammarsten.	Charlotte Lindholm.	Hanna Lovén, f. von Julin.
Nonny Lundberg, f. v. Schulzenheim.	Agnes Lyberg, f. Lagerstam.	Valborg Nobel, f. Wettergrund.
Helena Nyblom, f. Roed.	Louise Nyström, f. Hamilton.	Ida Rignell, f. Fock.
Carin Scholander, f. Nyström.	Helen Sjöstedt, f. Kullberg.	Hulda Sohlman, f. Sandeberg.
Aurore Storeckenfeldt.	Elna Tenow, f. Ros.	Arla Wallis, f. Virgin.
Selma Wavrinsky, f. Traneus.	Betty Westerlund.	Adèle Wetterlind.
Agnes Wicander, f. Mesterton.	Fanny Zander, f. Hansen.	Amelie Wickbom, f. Graaf.
Anna Chr:son v. Zweigbergk.	Cecilia Örtenblad, f. Byström.	

Svenska Freds- och Skiljedomsföreningen,

stiftad i Maj 1883, har till ändamål att »under samverkan med andra nationers freds- och skiljedomsföreningar väcka och främja en opinion för att lag och rätt i våldets ställe må skilja mellan nationerna i deras inbördes tvister». Föreningen, som står öppen för hvarje välfredad man och kvinna, är indelad i lokalföreningar, hvilka genom sina ordförande och sekreterare stå i förbindelse med en af 15 personer bestående centralstyrelse med säte i Stockholm, åt hvilken den högsta ledningen af föreningens angelägenheter är anförtrodd. Centralstyrelsens ordförande för år 1897 är riksdagsmannen direktör E. Wavrinsky. Lokalföreningarnas antal uppgick vid 1897 års början till 195 med omkring 8,000 medlemmar. Fredsföreningens expedition har sin lokal i Stockholm, Regeringsgatan 74.

⊙ Fredslitteratur. ⊙

(Rekvireras från Fredsförningens expedition, Stockholm, eller genom bokhandeln.)

Ned med vapnen af Bertha von Suttner; öfversättning; pris 3: 75.
Ned med vapnen af Bertha von Suttner; bearbetning för ungdom af Toini Topelius; pris 2: 25.

Den beväpnade freden af G. Björklund; pris 0: 25.

Freds- och afväpningsfrågan af G. Björklund; pris 1: 00.

Freds rörelsen af Anna B. Wicksell, Nr 49 af Verdandis småskrifter; pris 0: 20.

Patriotism och kristendom af Leo Tolstoy; öfversättning; pris 0: 75.

Är världsfred möjlig? af K. P. Arnoldson; pris 1: 25.

Hvarför bilda vi fredsföreningar? af Carl Sundblad; pris 0: 10.

Herman Malkenboer af Fridtjuv Berg; pris 0: 10.

Rödt eller hvitt af Maria Håkanson; pris 1: 50.

Rapport om Femte Interparlamentariska Fredskonferensen i Haag af Edv. Wavrinsky; pris 0: 25.

Irene, fredspoem af J. M. Omberg; pris 1: 25.

———— Vid partiköp rabatt. ————

Svenska Freds- och Skiljedomsföreningens organ

Ned med vapnen,

utgifves med ett nummer i månaden af riksdagsmannen direktör Edv. Wavrinsky och kostar för helt år 1 kr. jämte postbefordringsafgift 20 öre.

Exemplar af detta upprop kunna af personer, som önska främja dess spridning, kostnadsfritt erhållas genom Fru E. Broomé, Jönköping, eller Fredsföreningens expedition, Stockholm, Regeringsg. 74.